

NAP - NATURA 2000

Stefan Grundström

- Projektet Natura 2000 vid omprövning av vattenkraft 2019-2021 - Energiforsk
- Tre pilotobjekt av olika karaktär, Testeboån, Mellanljusnan och Övre Ljusnan utvalda för detaljstudier av vissa frågor

NATURA 2000 - utredningar

- Erfarenheter från många Natura 2000-utredningar
- Gruvprojekt i Norrbotten och Västerbotten
- Fjällanläggningar i Jämtland och Dalarna
- Infrastrukturprojekt i bl a Skåne, Värmland och Norrbotten
- Vattenkraftanläggningar i Västerbotten och Västernorrland

TILLSTÅND OCH UTGÅNGSLÄGET

- Oklart om 7 kap - tillstånd behövs – betydande påverkan
- Upp till respektive ansökan att avgöra, "vidmakthålla verksamheten", länsstyrelser kommer troligen tycka att tillstånd behövs
- Avgränsningar i tidigt skede – kumulativa effekter
- Ickeförsämring efter regeringsbeslutet enligt artikel 6.2 i habitatdirektivet.
- Naturtypens ekologiska behov enligt artikel 6.1 i habitatdirektivet

GRUNDER FÖR UTPEKANDET

- Ofta 4 kap 6 § MB som även blivit Natura 2000
- Ofta befintliga naturreservat, även restaureringsplaner/aktivt fvo, objekt i naturvårdsplanering, kända förekomster av utpekade arter
- Nätverkstänkande (utvecklingsmark) förklarar varför även triviala områden har kommit med i anslutning till värdekärnor

FÖRVALTNINGSPROCESSEN VID UTPEKANDET

- Tidsbrist
- Ett annat sätt att jobba jämfört med bildandet av naturreservat eller nationalparker där man först utreder och klarlägger naturvärdena i de skyddade områdena och sedan gör avgränsningen.
- I Natura 2000-processen har det i stor utsträckning varit tvärtom, avgränsningen gjordes först, sedan fylldes innehållet med naturtyper och bevarandeplaner i efterhand. Länsstyrelserna har på grund av svenska åtaganden i och med EU-inträdet tvingats till denna "bakvända" process och har gjort så gott de kunnat utifrån givna förutsättningar.
- Har ej skett på ett vetenskapligt sätt
- Inga energiintressenter i samrådet vid utpekandet (gäller pilotobjekten)

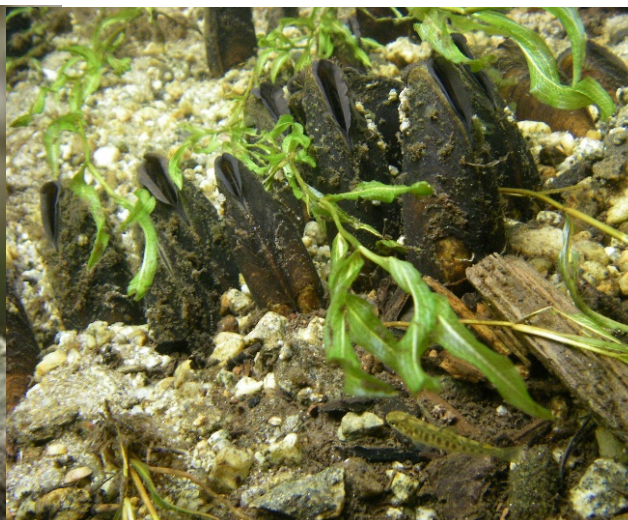
NATURTYPER

- 3210 Större vattendrag och 3260 Mindre vattendrag
- 3130 Ävjestrandsjöar
- 91E0 Svämlövskog och 91F0 Svämädellövskog
- 1130 Estuarier
- 6410 Fuktängar och 6450 Svämängar
- -----
- 3220 Alpina vattendrag
- 3110 Näringsfattiga slättsjöar, 3140 Kransalgsjöar, 3150 Naturligt näringsrika sjöar och 3160 Myrsjöar

UTPEKADE ARTER

- Ett gäng "standardarter" i vattenkraftspåverkade Natura-områden: Utter, lax, stensimpa, flodpärlmussla men även ävjepilört
- I pilotobjekten även hårklomossa och barkkvastmossa

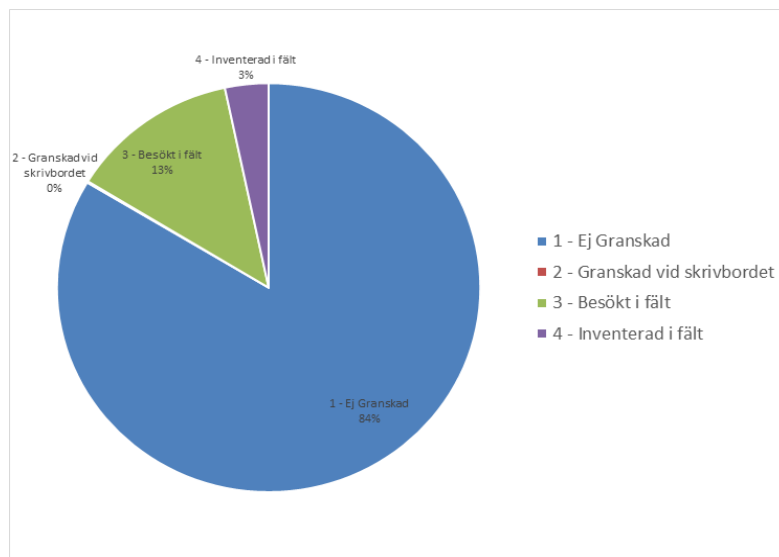
UTPEKADE FÅGELARTER

Många fågelarter med olika koppling till vattenmiljöer och strandmiljöer, hackspettar, fiskätande fåglar etc

UNDERLAG VID BEDÖMNINGAR

- Flöden, statistik över årsreglering och korttidsreglering
- Vattendomar
- Historiska kartor och skriftliga källor (t ex förekomst av lax)
- Naturanaturtypskarteringar
- Bevarandeplaner
- Handböcker - vägledningar
- Forskningsrapporter
- Intervjuer med handläggare på länsstyrelser
- Vattenförekomster – VISS
- Avgränsning av svämplan
- Biotopkarteringsdatabasen

BEVARANDEPLANER (BEP)

- Viktiga dokument vid prövningar; bevarandemål, hotbilder och åtgärdsförslag
- Finns en koppling till 17§ i FO om områdesskydd, "för att underlätta prövningen ...
- Relativt nya versioner (i vissa fall uppdateringar, i vissa fall fastställda) inom de flesta Natura 2000 – områdena
- Nya vägledningar från HaV 2021 avseende revideringar av BEP inför NAP
- Referenser saknas i stor utsträckning, framgår t ex inte alltid var artuppgifterna kommer ifrån?
- Årsflödesregimer ska bli mer "naturliga" och korttidsreglering ska upphöra, "miljöanpassad årsreglering" och "ekologiskt anpassad årsreglering"
- Konnektivitet – vandringsvägar – faunapassager
- Minimitappningar i torrfåror

ARTFÖREKOMSTER - KÄLLOR

- Utpekade arter och typiska arter för respektive naturtyp
- Artportalen – validerade uppgifter
- Analysportalen – elfiskeregistret , musselportalen, museisamlingar etc.
- Ideella organisationer
- Länsstyrelserapporter
- Landskapsfloror
- Samtal med enskilda tjänstemän och repr för fvo

FÄLTARBETEN – UTPEKADE ARTER, TYPISKA ARTER SAMT STRUKTURER OCH FUNKTIONER

- Elfisken och nätfisken samt bottenfauna – bra uppföljbarhet med vedertagen metodik
- Flodpärlmussla – eDNA
- Bredkantad dykare, håvning och fällor
- Mossor och kärlväxter – transekter och riktade sök, inventeringsmanualer finns

FLÖDESREGIM – EXEMPLET MELLANLJUSNAN

Naturlig flödesregim - centralt begrepp i många bevarandeplaner

Enkel statistisk analys av flöderegimen sedan utpekandet, fem slumpvis utvalda år för Laforsen mellan 2005 och 2020

- Q1 – 136 m³/s
- Q2 - 201 m³/s
- Q3 - 169 m³/s
- Q4 – 152 m³/s

Undvika översvämningar är ett viktigt motstående intresse

TYPISKA ARTER

- Ska indikera god status i naturtypen enligt vägledningen
- Urvalet kan ifrågasättas, de flesta saknar indikatorvärde för vattenkraftspåverkan
- Öring och harr för Större vattendrag och Mindre vattendrag är OK
- Drillsnäppa och strandranunkel för ävjestrandsjöar??
- Typiska arter bör väljas ut inför en omprövning, kanske = målarter

TYPISKA ARTER – ÄVJESTRANDSJÖAR I HÄRJEDALEN

Art	Indikatorvärde
Sylört	Ganska bra
Nålsäv	För vanlig, trivialart som även trivs i reglerade sjöar
Dysäv	Finns ej i denna region
2 arter braxengräs (loetes sp.)	Ganska bra
Strandpryl	Ganska bra
Ävjepilört	Finns ej i denna region
Klotgräs	För ovanlig i denna region
Strandranunkel	För vanlig, trivialart som även trivs i reglerade sjöar
Äjebrodd	För ovanlig i denna region
Öring	Bra
Siklöja	Finns ej i denna region
Hornsimp	Finns ej i denna region
Harr	Bra
Svärta	Ganska bra
Drillsnäppa	För allmän, trivialart
Fiskgjuse	Ganska bra

PÅVERKAN PÅ GYBS – EXEMPEL FRÅN MELLANLJUSNAN

Bevarandemål beskrivna i bevarandeplanerna	Konsekvensbedömning av nuläget jämfört med naturtypens "ekologiska behov"	Konsekvensbedömning av nuläget jämfört med läget vid utpekandet, "ickeförsämringskravet"
Hydrologin är naturlig (eller naturlig) och oreglerade flöden upprätthålls	Måttliga	Små/Inga
Vattenlevande organismer har fria vandringsvägar	Stora	Små/Inga
Strandskogen och strandängar översvämmas regelbundet (årligen)	Måttliga	Små/Inga
Naturliga sedimentationsprocesser kan pågå	Måttliga	Små/Inga
Ingen påtaglig minskning hos de typiska arterna för naturtypen sker	Kunskap saknas	Kunskap saknas